

# การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2

## Developing a program to strengthen in structural leadership of school administrators. Under Kalasin Primary Education Service Area Office 2

อุไรวรรณ ศรีศักดิ์<sup>1</sup>, กาญจน์ เรืองมนตรี<sup>2</sup>  
Uraiwan Srisak<sup>1</sup>, Karn Raungmontri<sup>2</sup>

### บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์เขต 2 2) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2 และ 3) เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้าง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2 ในปีการศึกษา 2558 จำนวน 1,902 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารและครู ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2 ในปีการศึกษา 2558 จำนวน 440 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยเทียบจำนวนประชากรทั้งหมด กับ ตารางสำเร็จรูปของ เครจซีและมอร์แกน

ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สำหรับสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2 องค์ประกอบและตัวชี้วัดภาวะผู้นำทาง วิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด เฉลี่ย 4.62 และเมื่อพิจารณาเป็น รายข้อพบว่า มีจำนวน 21 ข้อ มีระดับความเหมาะสมมากที่สุด จำนวน 19 ข้อ มีความเหมาะสมมาก

<sup>1</sup> นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

<sup>2</sup> คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

<sup>1</sup> M.Ed. Candidate in Educational Administration, Faculty of Education, Mahasarakham University

<sup>2</sup> Faculty of Education, Mahasarakham University



2. สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ผลปรากฏว่า สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการกำหนดเป้าหมายอยู่ในระดับมากและอีก 6 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

3. โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ผลการประเมินโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าความเหมาะสม ของโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 3 ข้อ เรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด 3 ลำดับแรก คือ ความจำเป็นในการเสริมสร้างโปรแกรม ปัญหาสอดคล้องกับสภาพจริง และแนวทางการแก้ปัญหาเหมาะสม ตามลำดับ ส่วนข้อที่เหลืออยู่ในระดับมากทุกข้อ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด 3 ข้อสุดท้าย คือ การจัดเรียงเนื้อหา การบูรณาการทุกกิจกรรม และ ตรวจสอบการบรรลุวัตถุประสงค์ ตามลำดับ

คำสำคัญ: การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้าง ภาวะผู้นำทางวิชาการ

## Abstract

This research aimed to 1) to study the components and indicators of the executive leadership of the management. For schools under the Office of Kalasin Primary Education Area 2) The desirable leadership of academic leadership for educational institutes under the Office of Kalasin Primary Education Area 2 and 3) to develop the executive leadership enhancement program for the schools under the Office of Kalasin Primary Education Area 2, the population used in this study were the administrators and teachers in the schools under the Office of Kalasin Primary Education Area 2 in the academic year 2015 of 1,902 persons. The administrators and teachers in schools under the Office of Kalasin Primary Education Area 2 in the academic year 2015 of 440 People set sample size by the total population.

The research found that:

1. Components and indicators of executive leadership for schools under the Office of Kalasin Educational Service Area 2, the composition and indicators of academic leadership of the administrators were at the highest level, at an average of 4.62. In each case, there were 21 items. 19 most appropriate levels are very appropriate.

2. Current and desirable conditions academic leadership of school administrators under the Office of Kalasin Primary Education Area 2, the current situation of academic



leadership of the administrators was at a moderate level. In terms of individual aspect, it was found that the targeting aspect was at the high level and the other six aspects were at a moderate level. The desirable condition of academic leadership of school administrators as a whole was at the highest level. Considering each side, found that all sides are at the highest level.

3. Academic leadership enhancement program of school administrators, by the 9 experts were at a high level. The appropriateness of the academic leadership enhancement program of school administrators was found to be appropriate. At the highest level, 3 items are ordered from highest to highest. The first three are the need to strengthen the program. The problems are in line with the real situation and the solution is suitable in the order of the rest. The minimum meanings are the arrangement of content. Integrating all activities and monitoring the achievement of objectives in sequence.

**Keywords:** Developing a program to strengthens, structional leadership

## บทนำ

ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องเร่งเสริมสร้างคนในชาติให้มีศักยภาพในการทำงานให้สูงขึ้น การศึกษาเป็นกระบวนการขัดเกลาทางสังคมอย่างหนึ่งที่จะพัฒนามนุษย์ให้มีคุณภาพ มีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักแก้ปัญหา สามารถปรับตัวให้เท่าทันกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกยุคปัจจุบัน เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม สามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ เพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันให้สูงขึ้น ความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษา ตามมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการ

ดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข กระทรวงศึกษาธิการ (2553: 23) ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีความรู้ความสามารถ เพราะความสำเร็จของงานในทุก ๆ ด้านของสถานศึกษาขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษาที่จะเป็นผู้วินิจฉัยสั่งการหรือการตัดสินใจการแก้ปัญหาต่าง ๆ เพื่อให้งานเกิดประสิทธิภาพสูงสุด คุณลักษณะสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา หรือผู้นำทางการศึกษาได้แก่คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพคุณลักษณะความเป็นผู้นำคุณลักษณะด้านความรู้ทางวิชาการและคุณลักษณะความสามารถในการบริหารจัดการดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษาจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการสถานศึกษามีวิสัยทัศน์ในการบริหารการศึกษาให้มีความทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์และมีคุณสมบัติเหมาะสมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน



พุทธศักราช 2551 อย่างแท้จริง ชีระ รุญเจริญ (2555: 82)

รายงานของเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กายาฬสินธุ์ เขต 2 ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยระหว่างปีการศึกษา 2556 กับ 2557พบว่าโดยภาพรวมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ คะแนนเฉลี่ยของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กายาฬสินธุ์ เขต 2 ต่ำกว่าระดับประเทศ พบว่า โดยภาพรวมทุกกลุ่ม สาระการเรียนรู้ มีคะแนนเฉลี่ย ลดลง (- 0.51%) เมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่มสาระการเรียนรู้ พบว่าที่ ลดลงมากที่สุด คือ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย (-7.00%) รองลงมาคือกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษา ต่างประเทศ (- 4.78%) ตามลำดับ จึงนำผลการ ประเมินไปใช้ปรับปรุง โดยจัดทำเป็นแผนยกระดับ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และพัฒนาคุณภาพการ จัดการศึกษาในระดับเขตพื้นที่การศึกษา กลุ่มงาน วัดและประเมินผลการศึกษา กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษาเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากายาฬสินธุ์ เขต 2 (2557: 45)

จากสภาพปัญหาสะท้อนให้เห็นว่า ผู้บริหารจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการเพื่อ บริหารงานตามโครงสร้างของสถานศึกษา ให้ เกิดผลดีต่อผลการดำเนินงานการจัดการศึกษา ของโรงเรียน มีความรอบรู้ด้านวิชาการ หลักสูตร ปรัชญาการศึกษา หลักจิตวิทยาต่างๆ เพื่อ พัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะ มีความสามารถใน ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีความสุข เพราะ ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการเป็น หัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา ผู้วิจัยจึงมี ความต้องการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะ ผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กายาฬสินธุ์เขต 2 เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาให้ผู้บริหาร

ในสถานศึกษาได้นำไปปฏิบัติให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลต่อไป

## วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบ และตัวชี้วัด ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สำหรับสถาน ศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กายาฬสินธุ์ เขต 2
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพ ที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ ศึกษาประถมศึกษา กายาฬสินธุ์ เขต 2
3. เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะ ผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กายาฬสินธุ์ เขต 2

## วิธีดำเนินการวิจัย

### ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ผู้ บริหารและครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กายาฬสินธุ์ เขต 2 ที่ กำลังทำงานในปีการศึกษา 2558 จำนวน 1,902 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารและครูใน สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากายาฬสินธุ์ เขต 2 ในปีการศึกษา 2558 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยเทียบ จำนวนประชากรทั้งหมด กับตารางสำเร็จรูปของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 440 คน

### เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัด



ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสำหรับสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ย 4.62

2. แบบสอบถามข้อคำถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.89 เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ ได้กำหนดน้ำหนักคะแนนตามวิธีของ Likert. (1967)

3. แบบประเมินโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสำหรับสถานศึกษาโดยการจัดการสนทนาแบบกลุ่ม เพื่อประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสำหรับสถานศึกษา ได้ค่าเฉลี่ย 4.35 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มีความเหมาะสม มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุดและให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 ท่านเป็นผู้ประเมิน

### การดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2 โดยใช้ศึกษาเอกสาร ตำรา แล้วตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยใช้แบบสอบถามข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและ สภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำทางวิชาการ

ของผู้บริหารสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.89 เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ ได้กำหนดน้ำหนักคะแนนตามวิธีของ Likert. (1967)

ระยะที่ 3 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2 โดยใช้แบบประเมินโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสำหรับสถานศึกษาโดยการจัดการสนทนาแบบกลุ่ม เพื่อประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสำหรับสถานศึกษา ได้ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 ท่านเป็นผู้ประเมิน

### การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 2 วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. การวิเคราะห์การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI<sub>modified</sub>) และลำดับความต้องการจำเป็น



## ผลการวิจัย

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 แสดงว่าองค์ประกอบและตัวชี้วัดภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด เฉลี่ย 4.62 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีจำนวน 21 ข้อ มีระดับความเหมาะสมมากที่สุด จำนวน 19 ข้อ มีความเหมาะสมมาก

2. สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ผลปรากฏว่า สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการกำหนดเป้าหมายอยู่ในระดับมากและอีก 6 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการประเมินโปรแกรมการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าความเหมาะสมของโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 3 ข้อ เรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด 3 ลำดับแรก คือ ความจำเป็นในการเสริมสร้างโปรแกรม ปัญหาสอดคล้องกับสภาพจริงและแนวทางการแก้ปัญหาเหมาะสมตามลำดับ ส่วนข้อที่เหลืออยู่ในระดับมากทุกข้อ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด 3 ข้อสุดท้าย คือ การจัดเรียงเนื้อหา การบูรณาการทุกกิจกรรม และ

ตรวจสอบการบรรลุวัตถุประสงค์ ตามลำดับ

## อภิปรายผล

การวิจัยเพื่อการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 พบว่า องค์ประกอบและตัวชี้วัดภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร มีองค์ประกอบที่สำคัญ 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การกำหนดเป้าหมายโรงเรียน 2) การสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน 3) การนิเทศและประเมินผลด้านการสอน 4) การประสานงานการนำหลักหลักสูตรไปใช้ 5) การจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ของนักเรียน 6) การพัฒนาสร้างมาตรฐานด้านวิชาการของโรงเรียน 7) การเสริมสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนซึ่งแต่ละองค์ประกอบหลักมีองค์ประกอบย่อยหรือตัวชี้วัด จำนวน 40 ตัวชี้วัด

องค์ประกอบและตัวชี้วัดภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด เฉลี่ย 4.62 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีจำนวน 21 ข้อ มีระดับความเหมาะสมมากที่สุด จำนวน 19 ข้อ มีความเหมาะสมมาก ซึ่งสอดคล้องกับ ไกศิษฐ์ เปลรินทร์ (2552: 244-249) พัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและ 2) ทดสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจากการพัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ การดำเนินการมีสอง



ระยะประกอบด้วย ระยะแรกคือ การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการวิเคราะห์เอกสารเชิงทฤษฎี จัดทำกรอบแนวคิดตัวบ่งชี้ ร่างตัวบ่งชี้ ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ระยะที่สองคือการทดสอบความสอดคล้องของโมเดลโครงสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้ ปรากฏว่า ได้ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 60 ตัวบ่งชี้ ที่เป็นไปตามหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยตัวบ่งชี้การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจการเรียนรู้ จำนวน 12 ตัวบ่งชี้ ตัวบ่งชี้การบริหารจัดการหลักสูตรและการสอนจำนวน 13 ตัวบ่งชี้ ตัวบ่งชี้การพัฒนานักเรียน จำนวน 12 ตัวบ่งชี้ ตัวบ่งชี้การพัฒนาครูจำนวน 10 ตัวบ่งชี้ ตัวบ่งชี้การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ จำนวน 13 ตัวบ่งชี้

2. สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคพื้นดิน เขต 2 พบว่า สภาพปัจจุบันภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการกำหนดเป้าหมายอยู่ในระดับมากและอีก 6 ด้าน ได้แก่ การสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน การนิเทศและประเมินผลด้านการสอน การประสานงานการนำหลักสูตรไปใช้ การจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ของนักเรียน การพัฒนาสร้างมาตรฐานด้านวิชาการของโรงเรียน การเสริมสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ วันเพ็ญ มีชัย (2554: 99-100) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารที่ส่ง

ผลต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น มีภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีภาวะผู้นำทางวิชาการ อยู่ในระดับมาก ทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยตามลำดับ ดังนี้ ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร ด้านการบริหารจัดการการเรียนการสอน และด้านการส่งเสริมบรรยากาศ วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ตามลำดับ อันดับสุดท้ายคือ ด้านการนิเทศการศึกษาพบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.867 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์การทำนายร้อยละ 75.10 ( $R^2 = 0.751$ ) ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของภาวะผู้นำทางวิชาการแต่ละด้านที่ส่งผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นมากที่สุดคือ ด้านการพัฒนาครู (X5) ( $B = 0.306$ ) ด้านการนิเทศการศึกษา (X4) ( $B = 0.298$ ) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร (X2) ( $B = 0.197$ ) ด้านวิสัยทัศน์ เป้าหมายและพันธกิจ (X1) ( $B = 0.156$ ) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศ วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (X6) ( $B = 0.109$ ) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปของคะแนนมาตรฐาน (Beta) เท่ากับ 0.399, 0.408, 0.231, 0.189 และ 0.150 ตามลำดับสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุดเรียงลำดับเรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด 3 ลำดับแรกคือ การประสานงานการนำหลักสูตรไปใช้ การพัฒนาสร้างมาตรฐานด้านวิชาการของโรงเรียนและการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียนซึ่งสอดคล้องกับเพียร์พันธ์



กิจพาณิชย์เจริญ (2552: 129-130) ศึกษาสมรรถนะการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านคือ ด้านการบริหารจัดการการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการนิเทศการจัดการเรียนรู้ และด้านการส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากทุกด้าน

3. การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 พบว่า ผลการประเมินความเหมาะสมของโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าความเหมาะสมของโปรแกรมการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 3 ข้อ เรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด 3 ลำดับแรก คือ ความจำเป็นในการเสริมสร้างโปรแกรม ปัญหาสอดคล้องกับสภาพจริงและแนวทางการแก้ปัญหาเหมาะสม ตามลำดับ ส่วนข้อที่เหลืออยู่ในระดับมากทุกข้อ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด 3 ข้อสุดท้าย คือ การจัดเรียงเนื้อหา การบูรณาการทุกกิจกรรม และตรวจสอบการบรรลุมิติวัตถุประสงค์ตามลำดับสอดคล้องกับ Ruff และ Alan (2005: 554-577) ได้ศึกษารณศึกษารูปแบบความคิด (Mental Models) ที่ถือว่าเป็นลักษณะพื้นฐานของภาวะผู้นำทางวิชาการ โดยศึกษาความเหมือนและความต่างจากครูใหญ่ใหม่และครูใหญ่เก่าที่มีประสบการณ์และเคยได้รับรางวัลดีเด่นมาแล้ว พบว่ามีระดับการ บูรณาการต่างกัน การรับรู้

เกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการแตกต่างกัน งานวิจัยนี้เน้นให้เห็นประโยชน์ของการรับรู้รูปแบบทางความคิดในการอธิบายเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการ ดังนั้นจึงจำเป็นที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องได้รับการฝึกอบรมเพื่อให้เข้าใจและมีภาวะผู้นำทางวิชาการ และการวิจัยของ จินตนา ศรีสารคาม (2554: 762) ทำการวิจัยเรื่องการวิจัยและพัฒนาโปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีผลการวิจัยพบว่าจากการตรวจสอบกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีของโปรแกรม เป็นการพัฒนาโปรแกรมขั้นตอนที่ 1 โดยการนำกรอบแนวคิดโปรแกรมที่สังเคราะห์ได้จากบทที่ 2 ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาการ จำนวน 3 ท่าน และผู้ทรงคุณวุฒิทางการปฏิบัติ จำนวน 3 ท่าน ได้ให้ข้อเสนอแนะที่นำมาปรับปรุงกรอบแนวคิดโปรแกรมปรากฏผลสุดท้ายทำให้ได้โปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นโปรแกรมที่มุ่งให้เกิดการพัฒนาจากชุดปฏิบัติการเล็กหลายชุด ที่ประกอบด้วยโครงการ 3 โครงการ ดังนี้ 1) โครงการสร้างพันธมิตรร่วมพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ 2) โครงการจัดตั้งศูนย์พัฒนาวิชาการและการวิจัย 3) โครงการสร้างเครือข่ายพัฒนาวิชาการ

## ข้อเสนอแนะ

### 1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 พบว่าอยู่ในระดับมากควรนำการประสานงานการนำหลักสูตรไปใช้ การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาส่วนใหญ่มีน้อยมากผู้บริหารสถานศึกษาและครูส่วนใหญ่ไม่ได้ศึกษาหลักสูตร ไม่เห็นความสำคัญของหลักสูตร และไม่มีความเข้าใจหลักสูตรอย่างถ่องแท้ จึงจัดการเรียนการสอนโดยแบบไร้ทิศทาง ดังนั้น





ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นหลักและสร้างภาวะผู้นำทางวิชาการในการพัฒนาหลักสูตรและการนำไปใช้ให้เกิดผลอย่างแท้จริงในสถานศึกษา

1.2 การจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ของนักเรียนเพื่อเป็นการส่งเสริมให้มีผลการทดสอบในระดับชาติให้สูงขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

2.1 การศึกษาในหัวข้อนี้ทำขึ้นเฉพาะในเขตพื้นที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม

ศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ครอบคลุมพื้นที่อำเภอห้วยเม็ก อำเภอยางตลาด อำเภอหนองกุงศรี อำเภอฆ้องชัย และอำเภอนาคูของจังหวัดกาฬสินธุ์เท่านั้น ควรมีการศึกษาค้นคว้าหรือการวิจัยซ้ำ โดยการขยายกลุ่มตัวอย่างให้กว้างมากขึ้น ครอบคลุมพื้นที่ระดับภาคภูมิศาสตร์ต่อไป

2.2 ควรพัฒนาโปรแกรมภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาไปใช้พัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของศึกษานิเทศก์ ครู และบุคลากรทางการศึกษาอื่น ๆ

## เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- แนวทางการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ: ชุมชนุสสรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กลุ่มงานวัดและประเมินผลการศึกษา กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. (2557). แผนยกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพัฒนาคคุณภาพการศึกษา. สพป.กส.2: กาฬสินธุ์.
- โกศิษฐ์ เปลรินทร์. (2552). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ ปริญญาตรี. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จินตนา ศรีสารคาม. (2554). การวิจัยและพัฒนาโปรแกรมพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ ปริญญาตรี. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ธีระ รุญเจริญ. (2555). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษา ยุคปฏิรูปการศึกษา: เพื่อปฏิรูปรอบ 2 และประเมินภายนอกรอบ 3. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง .
- เพียรพันธ์ กิจพาณิชย์เจริญ. (2552). ศึกษาสมรรถนะการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพฯ. วิทยานิพนธ์ ปริญญาตรี. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วันเพ็ญ มัชฌิม. (2554). ภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ปริญญาตรี. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Hallinger, P. and Murphy, J. (2001). Assessing the instruction, management behavior of principal. *The Elementary School Journal*, 86(2): 211-244.



- 
- Krejcie, R.V. and Morgan, D.W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3): 608-609.
- Likert, R. (1967). *The method of constructing and attitude scale*. New York: Wiley and Son.
- Ruff, W.G. and Shoho, A.R. (2005). Understanding instructional leadership through the mental models of three elementary school principals. *Educational Administration Quarterly*, 41(3): 554-577 ; September.
- Supovitz, J.A. and Poglingo, S.M. (2001). *Instructional leadership in a standards-based reform*. Philadelphia: University of Pennsylvania, Consortium for Policy Research in Education.